

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIAI

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6321 El. p. audronius.azubalis@lrs.lt

LR Ministrui pirmininkui
Sauliui Skverneliui

2018-09-10

LR Vyriausybės nariams

DĖL DRAUDIMO PROPAGUOTI KOMUNIZMĄ ARBA KITĄ TOTALITARINĘ SANTVARKĄ VIEŠUOSIUOSE OBJEKTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTAS (XIIIP-1436) VERTINIMO

Viešosios erdvės užpildymas paminklais, pavadinimais ir atitinkamais simboliais yra vienas iš instrumentų formuojant nacijos tapatybę. Okupacinis režimas tą puikiai suprato, todėl jau pirmaisiais sovietinės okupacijos metais visi nepriklausomą Lietuvos valstybę ir lietuvišką tapatybę menantys ženklai buvo sunaikinti, pakeičiant juos komunistinę ideologiją reprezentuojančiais lyderių paminklais, komunistinės ideologijos simboliais ir pan. Tai tęsėsi visą okupacijos laikotarpį, bandant ne tik legitimizuoti, bet ir įprasminti komunistinę ideologiją kaip esminę, vienintelę ir savą, užkardant bet kokią prieigą prie kitokios nuomonės formavimo galimybių.

Atsižvelgiant į tai, siekis pašalinti viešojo naudojimo objektus, kurių pavadinimas arba turinys sietinas su komunizmu ir kitomis totalitarinėmis ideologijomis, neturi būti traktuojamas kaip bandymas ištrinti dalį istorijos iš mūsų atminties. Tačiau totalitarinė ideologija privalo būti tinkamai įvertinta – jeigu sovietinę okupaciją laikome prievarta primesta santvarka, padariusią ypatingą žalą mūsų tautai ir jos valstybingumui, tą santvarką kūrę ir su ja kolaboravę veikėjai ir kiti tos santvarkos simboliai (pvz. paminklai “Raudonajai armijai išvaduootojai”) negali likti kolektyvinę atmintį kuriančiose erdvėse ir būti vertinami, kaip istorinę atmintį įprasminantys objektai.

2018 m. rugsėjo 7 d. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija įregistravo nutarimą dėl Draudimo propaguoti komunizmą arba kitą totalitarinę santvarką viešuosiuose objektuose įstatymo projekto (XIIIP-1436). Kultūros ministerijos vertinimu, mūsų pateiktas projektas – yra perteklinis ir netikslingas, nes jau dabar galiojantys įstatymai įtvirtina tuos pačius sovietų simbolikos draudimus bei atsakomybę. Ministerijos parengtu Vyriausybės nutarimu numatoma siūlyti Seimui minėto projekto nesvarstyti.

Nesutinkame su šiuo Kultūros ministerijos vertinimu ir išvada nesiūlyti Seimui svarstyti įstatymo XIIIP-1436 projekto bei atkreipiame dėmesį į šiuos argumentus:

Pirma. Mūsų siūlomas įstatymo projektas nustato tvarką, pagal kurią Lietuvos Respublikoje būtų pakeisti arba pašalinti viešieji objektai, kurių pavadinimas ar turinys propaguoja komunizmą arba kitą totalitarinę ideologiją ar santvarką;

Antra. Šiuo metu už nacistinių ar komunistinių simbolių platinimą ar demonstravimą yra numatyta administracinė atsakomybė, tačiau, kitaip nei nurodo Kultūros ministerija, nėra draudžiama propaguoti komunizmą arba kitą totalitarinę ideologiją ar santvarką, viešuosiuose objektuose įamžinant asmenų, organizacijų, įvykių ar datų, kurie sietini su komunizmu arba kita totalitarine ideologija ar santvarka;

Trečia. Įamžinimo klausimus sprendžia savivaldybių sudaromos pavadinimų, paminklų ir atminimo lentų komisijos. Tai lemia, kad šie klausimai skirtingose savivaldybėse sprendžiami nevienodai, o visoje Lietuvoje likę apie 160 viešųjų objektų propaguojančių komunizmą arba kitą totalitarinę ideologiją ar santvarką;

Ketvirta. Siekiant užkirsti kelią tokiam komunizmo arba kitos totalitarinės ideologijos ar santvarkos propagavimui, minėtų atminimo įamžinimo klausimų sprendimas turi būti centralizuotas. Tam reikia priimti mūsų siūlomą draudimą viešojo naudojimo objektams, kurių pavadinimas arba turinys sietinas su komunizmu ir kitomis totalitarinėmis ideologijomis, numatantį įstatymą, kuris taip pat nustato tokių objektų įvertinimo ir pašalinimo tvarką;

Penkta. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad tai, kas negali būti pervadinta ar pakeista, turi būti išskeldinta iš viešųjų erdvių. Išimtis būtų taikoma karių palaidojimo vietoms, kadangi tai atskirai reglamentuojama dvišaliais susitarimais ir tarptautinėmis konvencijomis;

Šešta. Tokius įstatymus yra priėmusios ir kitos, nuo komunistinės priespaudos kentėjusios valstybės: Lenkija ir Ukraina.

Prašome įvertinti šiame rašte pateiktus argumentus ir siūlyti Seimui svarstyti Draudimo propaguoti komunizmą arba kitą totalitarinę santvarką viešuosiuose objektuose įstatymo projektą (XIIP-1436).

Seimo nariai

Audronius Ažubalis

Laurynas Kasčiūnas